

УДК:632:633.34:631.6

ПОТЕНЦІАЛ УРОЖАЙНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ СОРТІВ СОЇ

Джемесюк О. В., Новицька Н. В.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Сою як стратегічну для українського землеробства культуру можна висівати на великій території соєвого поясу, який включає Лісостеп, північний, центральний і південно-західний Степ, лісостепові райони Полісся та зрошувані землі південного Степу, де можна збільшити площу її посівів до 4 млн. га. Потенціал урожайності вітчизняних ранньостиглих сортів сої становить 2,5–3,0 т/га, середньостиглих – 3,0–4,0, середньо-пізньостиглих – 4,1–4,5 т/га. Зокрема, урожайність нових сортів селекції Інституту кормів і сільського господарства Поділля в 2016 році становила: Золотиста – 3,9 т/га, Хуторяночка – 4,6, Артеміда – 3,9, КиВін – 3,8, Омега вінницька – 4,0, Феміда – 3,7, Діона – 3,4, Смолянка – 4,9, Говерла – 3,3, Монада – 4,4, Анатоліївка – 3,7, Оксана – 3,7 т/га. Це при тому, що в зоні Лісостепу сорти середньостиглої групи зазнали жорсткої засухи. Таким чином, маючи високопродуктивні сорти сої української селекції, на наш погляд, немає необхідності завозити невідомі іноземні сорти, що створювалися для зовсім інших природно-кліматичних умов: вони в умовах України уражаються хворобами, погано реагують на посушливі і гостро посушливі періоди, тому дуже знижують урожай.

Сучасним сортам сої українського різновиду притаманна нова архітектоніка рослин: при оптимальній густоті вони прямостоячі, мають обмежену гіллястість, потовщене стебло, крупне насіння, різний ступінь опушення, можуть висіватися широкорядно, зі звуженими міжряддями, суцільним рядковим способом, з більшою густотою рослин. За оптимальної густоти рослин основна кількість і маса бобів та насіння на них формується на головному стеблі, менша – на бокових гілках. Завдяки вищому прикріпленню бобів нижнього ярусу на рослинах зменшуються втрати врожаю при збиранні.

Нами була проведена в 2013-2015 рр. порівняльна оцінка сучасних сортів сої різних груп стиглості у ВП НУБіП України «Агрономічна дослідна станція». Математичну обробку результатів проводили з використанням методів дисперсійного та кореляційного аналізів і статистичної оцінки середніх показників, у відповідності до методики Б. А. Доспехова (1985).

Встановлено, що на чорноземах типових лісостепової зони України за внесення $N_{30}P_{60}K_{60}$ середня урожайність в межах ультраранньої група була 1,48–1,59 т/га, середньоранньої – 1,93–2,39, середньостиглої – 2,51–2,74 т/га. В групі досліджених ультраранніх сортів сої вищу і стабільну по роках врожайність відмічено у сорту Аннушка з урожайністю від 1,49 т/га в 2013 до 1,75 т/га в 2014 році, в групі середньоранніх – сорт Хорол: від 2,32 т/га в 2013 до 3,01 т/га в 2014 році та в групі середньостиглих – сорт Ювілейна з урожайністю від 3,02 т/га в 2015 до 3,34 т/га в 2014 році. Виходячи з проведених досліджень на

чорноземах типових Лісостепу України рекомендовано висівати сорти сої Аннушка, середня врожайність якого становить 1,59 т/га, Хорол – 2,39 т/га та Ювілейна – 2,74 т/га за внесення $N_{30}P_{60}K_{60}$.

УДК:631.982/84:57.018:633.34

УРОЖАЙНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ СОРТІВ КВАСОЛІ В УМОВАХ ЗАКАРПАТТЯ

Доктор Н. М.¹, Новицька Н. В.²

¹ ВП НУБіП України «Мукачівський аграрний коледж»

² Національний університет біоресурсів і природокористування України

У наш час низьке виробництво високобілкових продуктів харчування тваринного походження, їх висока собівартість дає поштовх для збільшення площ під зернобобовими культурами. Однією з рослин цієї групи є квасоля. Попит і ціна на її насіння у світі постійно зростають. У той же час аграріями України цій культурі не приділяється належної уваги. Причинами цього є низька продуктивність культури, відсутність сортів та належної техніки для механізованого збирання, ряд негативних факторів організаційно- економічного характеру. В світовому землеробстві відомо близько 20 видів квасолі (*Phaseolus L.*), в минулому СРСР в посівах використовували 6 видів та з'являється квасоля звичайна *Ph. vulgaris L.* Значно рідше зустрічаються: квасоля багатоквіткова (вогнева) – *Ph. multiflorus Willd.* В Україні найбільше вирощують сорти квасолі звичайної, рідше – багатоквіткової. Різноманітність ґрунтово-кліматичних умов потребує від сортів посухостійкості, холодостійкості, ранньостиглості, високої якості продукції, ефективного використання добрив, відповідність вимогам сучасних технологій, включаючи енергозберігаючі та екологічно чисті. У Державному реєстрі сортів рослин, придатних для поширення в Україні, знаходиться 13 сортів квасолі звичайної та 33 квасолі овочевої. До недавнього часу до Реєстру було також занесено 2 сорти квасолі багатоквіткової.

Закарпаття є нетрадиційним, але сприятливим регіоном для вирощування квасолі, хоча й характеризується відмінними від інших областей України ґрунтово-кліматичними характеристиками. Більша частка зерна цієї культури вирощується в приватному секторі на незначних площах (в основному присадибних ділянках), що не задовольняє попиту в її продукції. Тому стоїть питання про збільшення посівних площ квасолі звичайної.

Дослідження, проведені у ВП НУБіП України «Мукачівський аграрний коледж» у Закарпатській області, спрямовані на вивчення впливу мінеральних добрив та інокуляції насіння на продуктивність сортів квасолі Мавка, Перлина, Надія. Облік урожаю проводили поділянковим методом прямого комбайнування.

Отримані результати засвідчили, що поєднання інокуляції та внесення мінеральних добрив в нормі $N_{30}P_{10}K_{10}$ сприяло зростанню цього показника від 9,7 % до 18,9 %, $N_{60}P_{20}K_{20}$ – від 17,9 % до 28,6 %, $N_{90}P_{30}K_{30}$ – від 14,5 % до